

SOYA

Ocak 2021

Dünya Soya Verileri (bin ton)

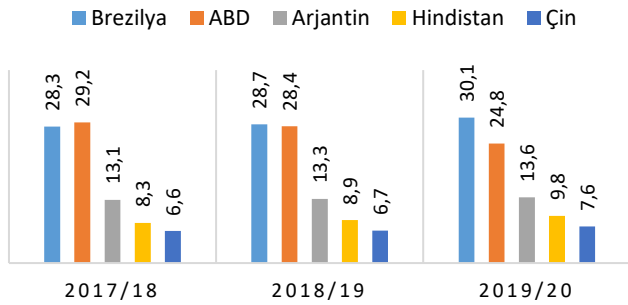
	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20 ¹	2020/21 ²	Değişim(%) ³
Alan (bin ha)	119.559	124.271	124.958	122.443	126.884	3,6
Verim (ton/ha)	2,93	2,76	2,89	2,75	2,85	3,6
Üretim	349.771	342.929	361.036	336.472	362.051	7,6
Tüketim	331.067	338.315	343.795	354.563	369.822	4,3
Yıl sonu stokları	94.061	98.833	112.724	95.458	85.638	-10,3
İthalat	144.599	153.297	145.827	165.445	166.327	0,5
İhracat	147.630	153.139	148.823	164.573	168.477	2,4
İhracat Fiyatı (\$/ton) ⁴	404	403	370	380	-	2,7

Kaynak: USDA (Erişim: 15.01.2021). ¹/Tahmin, ²/Öngörü, ³/Son iki sezonun değişimini göstermektedir. ⁴/Rotterdam CIF fiyatıdır.

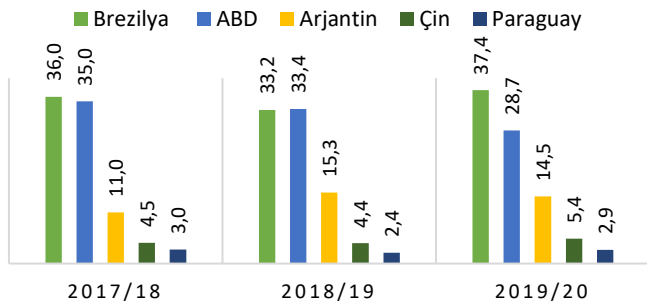
2020/21 sezonunda dünya soya üretiminde, Brezilya, ABD ve Arjantin gibi önemli olan ülkelerin lider konumlarını sürdürecekleri öngörülmektedir. Yapılan öngörülerde bu ülkelerde soya üretiminde artış kaydedildiği görülmektedir. Bu sezonda ABD’de soya stoklarında önemli miktarda azalma olmuş, Arjantin’deki üreticiler ise, soya stoklarını artırmıştır. Ana üretici ülkeler ABD, Arjantin ve Brezilya’da yaşanan COVID-19 salgınına rağmen, soya kırma endüstrisi faaliyetlerine devam ederek, rekor miktarda soya kırımı gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte, lojistik darboğazlar soyanın taşınmasını ve ihracatını sınırlandırmıştır. Et ve

soya bazlı ürünlerin tüketiminin artması; yakıt alternatifi olarak biyodizelin daha fazla desteklenmesi gibi faktörler nedeniyle önümüzdeki yıllarda soya talebinin artmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Ancak, kısa vadede bu eğilim değişebilir. COVID-19 salgını nedeniyle mezbahaların, et paketleme tesislerinin, restoranların, otellerin ve diğer yemek hizmetlerinin kapatılması et ve türev ürünlere olan talebi önemli ölçüde azaltmıştır. 2020/21 sezonu Aralık ayı ABD ve Arjantin soya ihracat fiyatları Temmuz 2014’ten bu yana en yüksek seviyelere ulaşmıştır.

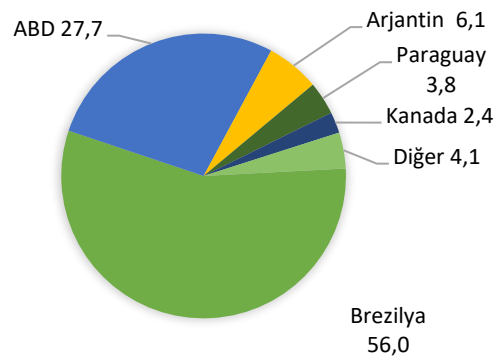
Soya ekim alanında önemli ülkeler (%)

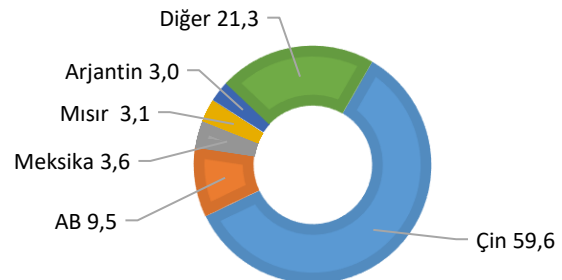
Soya üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya soya ihracatı (2019/20, %)

Ülkelere göre dünya soya ithalatı (2019/20, %)

2019/20 sezonunda Türkiye’de soya ekim alanları bir önceki sezona göre %7,6 oranında, soya üretimi ise %7,1 oranında artış göstermiştir.

Türkiye soya iç talebini yurtiçi üretimle karşılayamadığından yüksek miktarlarda soya ve soya küspesi ithal etmektedir. 2019/20 sezonunda TÜİK, Genel Dış Ticaret istatistiklerine göre Türkiye 3,1 milyon ton soya ithalatı, 105 bin ton soya ihracatı gerçekleştirmiştir. Toplam

soya ithalatının %66,6’sı Brezilya’dan yapılırken, toplam soya ihracatının çok büyük bir kısmı (%87,7) ABD’ye yapılmıştır.

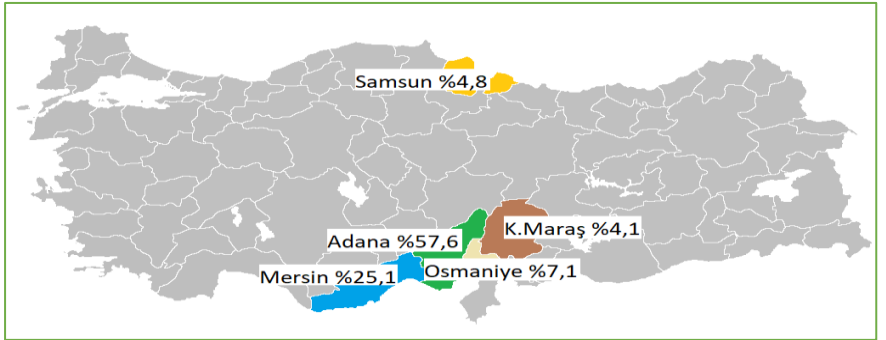
Türkiye’de soya yurt içi tüketimi, özellikle kümes hayvanları olmak üzere yem sanayiindeki kullanımına bağlıdır. USDA verilerine göre 2019/20 sezonunda 2,9 milyon ton olan Türkiye soya yurtiçi kullanımının 2020/21 sezonunda 3,1 milyon tona çıkması beklenmektedir.

Türkiye Soya Verileri (bin ton)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Değişim (%) ¹
Alan (bin da)	367	382	317	328	353	7,6
Verim (kg/da)	438	432	442	426	425	-0,2
Üretim	161	165	140	140	150	7,1
Yurt içi kullanım	2.325	2.303	2.896	2.434	-	-
İthalat	2.283	2.271	2.277	2.412	3.148	30,5
İhracat	118	132	20	116	105	-9,5
Stok Değişimi ²	328	314	515	155	328	111,6

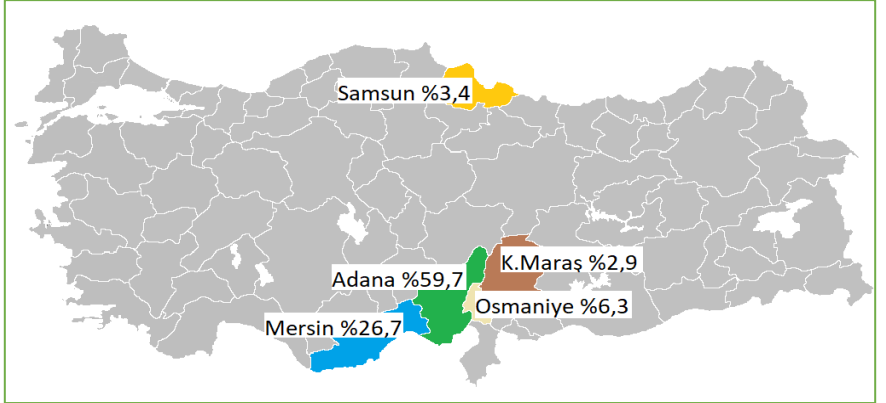
Kaynak: TÜİK (Erişim: 15.01.2021) ¹/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir, ²/USDA (bitiş stokları), Piyasa yılı: 01 Eylül - 31 Ağustos

Soya ekim alanları: TÜİK verilerine göre Türkiye’de 2019/20 sezonunda 353 bin dekar alanda soya üretimi gerçekleşmiştir. Bu sezonda soya üretim alanlarının yaklaşık %57,6’sı Adana’da, %25,1’i ise Mersin’de yer almıştır. Samsun, Osmaniye, Kahramanmaraş soya ekim alanı bakımından diğer önemli illerdir.

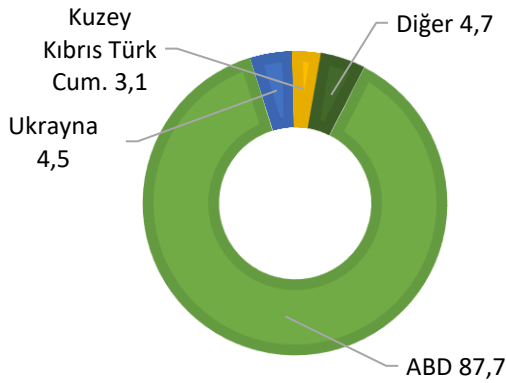
Soya üretimi: TÜİK verilerine göre 2019/20 sezonunda soya üretimi bir önceki sezona göre %7,1 artışla 150 bin ton olmuştur. Bu sezonda soya üretiminde en önemli iller Adana (%59,7), Mersin (%26,7) ve Osmaniye (%6,3)’dir.

TÜİK Bitkisel Üretim İstatistiklerine göre Türkiye’nin 2020 yılında soya üretimi 2019 yılına göre %1,3 oranında artarak 152 bin tona çıkmıştır.

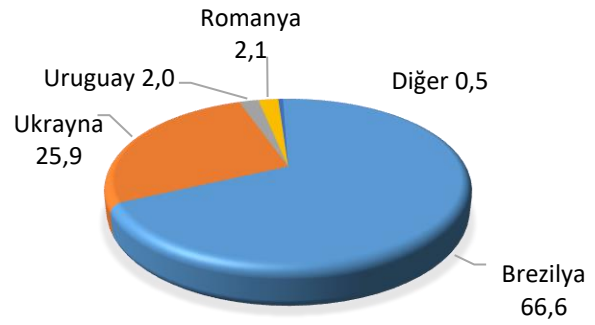

2020/21 sezonunda USDA tarafından yapılan öngörülere göre Türkiye’nin gerçekleştireceği soya ithalatı 3,0 milyon tondur. IGC’nin Türkiye soya ithalatına ilişkin öngörüsü USDA rakamlarıyla örtüşürken; FAO-AMIS tarafından yapılan öngörüye göre bu miktar 2,9 milyon tondur.

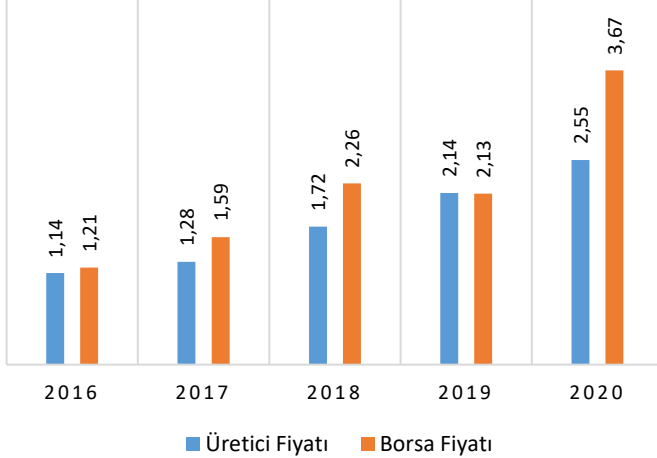
Türkiye'nin soya ihracatında önemli ülkeler (2019/20, %)

Türkiye'nin soya ithalatı yaptığı ülkeler (2019/20, %)

TL/Kg

2020 yılı soya ortalama üretici fiyatı 2,6 TL/kg'dır. 2020 yılı Aralık ayında 3,6 TL/kg olan soya üretici fiyatı bir önceki yılın aynı ayına göre %74,9 artış gösterirken, bir önceki aya göre ise %1,1 oranında artış göstermiştir.

Adana Ticaret Borsası aylık ve yıllık bültenleri soya fiyatlarına göre: 2020 yılı ortalama soya fiyatı 3,7 TL/kg'dır. 2020 yılı Aralık ayında 3,9 TL/kg olan borsa fiyatı bir önceki yılın aynı ayına göre yaklaşık %79,9 artış gösterirken, bir önceki aya göre ise %6,0 oranında düşüş göstermiştir.

Türkiye'de Soya Destekleme Politikaları: Yağlı tohumlu bitkiler içerisinde yer alan soya için 2020 yılında prim desteği olarak adlandırılan fark ödemesi desteklemeleri kapsamında 0,6 TL/kg destekleme yapılmıştır. Alan bazlı destekler kapsamında birim alana 26 TL mazot ve 4 TL gübre desteği verilmektedir. Sertifikalı tohum kullanım desteği dekar başına 2 liralık artışla 22 liraya yükseltilmiştir. 2020 yılında yurtiçi sertifikalı tohum desteğinde kademeli destek sistemine geçilmesi ile; soya için Sertifikalı Kademe kapsamında 0,35 TL/kg, Orijinal/Temel ve Üstü Kademe kapsamında 70 TL/kg destek verilmiştir. Toprak Analiz Desteği kapsamında, asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde, ilave her 50 dekara kadar bir analiz için Tarım ve Orman Bakanlığınca yetkilendirilmiş Toprak Analiz Laboratuvarlarına analiz başına 40 lira destek ödemesi yapılmaktadır. 2020 yılı itibarıyla soya üreticilerine verilen desteklerin toplamı birim alanda 0,724 TL/kg'dır.

Yıllar	Verilen Destek (TL/kg)					
	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2016	0,6	-	0,046	0,025		0,672
2017	0,6	0,002	0,045	0,009	0,038	0,694
2018	0,6	0,002	0,047	0,009	0,045	0,703
2019	0,6	0,002	0,047	0,009	0,061	0,720
2020	0,6	0,002	0,052	0,009	0,061	0,724

Kaynak: TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları, 2020 yılı hesaplamaları 2019 yılı verimi esas alınarak yapılmıştır.

	2016	2017	2018	2019	2020
Soya Fiyatı (TL/kg)	1,15	1,28	1,72	2,14	2,55
Soya Fiyatı + Destek (TL/kg)	1,82	1,97	2,42	2,86	3,27
Gübre Fiyatı (TL/kg) (A. Sülfat %21)	0,64	0,71	1,01	1,22	1,28
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
Tohumluk Fiyatı (TL/kg) ¹	4,4	4,50	4,58	9,60	11,05
1 kg soya ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Soya/Gübre	2,17	1,86	1,70	1,75	1,99
Soya + destek/Gübre	3,43	2,96	2,40	2,34	2,56
Soya/Mazot	0,30	0,28	0,30	0,33	0,42
Soya + destek/Mazot	0,47	0,45	0,42	0,44	0,54
Soya/Tohum	0,26	0,29	0,38	0,22	0,23
Soya + destek/Tohum	0,41	0,47	0,53	0,30	0,30

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları

2020 destekleri, 2019 verimi esas alınarak hesaplanmıştır.¹/2020 yılı 11 aylık ortalama fiyat alınmıştır.

Soya Girdi Pariteleri

2020 yılında soya ortalama üretici fiyatı bir önceki yıla göre yaklaşık %19 oranında artış göstermiştir. Girdi fiyatlarındaki değişime bakıldığında gübre fiyatında yaklaşık %5 artış, mazot fiyatında %5,6 düşüş, tohumda ise %15,6 oranında bir artış olduğu görülmektedir.

2016-20 yılları arasında verilen desteklemeler ile birlikte 1 kg soya ile alınabilecek gübre miktarı 3,43 kg'dan 2,56 kg'a düşerken, bu miktar mazotta 0,47 kg'dan 0,54 kg'a çıkmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

2020/21 sezonunda küresel soya üretiminde %7,6 oranında artış öngörülmektedir. Bu sezonda dünya soya ithalatında önemli bir değişim beklenmezken, soya ihracatında %2,4'lük bir artış olması beklenmektedir.

Ekonomik açıdan bakıldığında, soya piyasaları, toplam pazarın önemli bir kısmını oluşturan ülkeler tarafından yönlendirilmektedir. Özellikle Çin'in pazar gücü göz önüne alındığında, fiyat dalgalanmaları üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Dünya soya ithalatında lider konumda olan Çin'in soya ticaret ve yerel üretim politikaları soya arzı ve soya stokları üzerinde de etkiye sahiptir.

ABD, soya ihracatının %40'unu Çin'e gerçekleştirdiğinden, mevcut ABD-Çin arasındaki ticaret savaşı, küresel düzeyde soya ticaret akışının yeniden şekillenmesinde önemli bir faktör olmuştur. ABD ile Çin arasında ortaya çıkan siyasi çatışmanın ardından ABD, soyayı Latin Amerika ve Avrupa'daki diğer ülkelere ihraç etmiştir. Küresel soya ticaretinin değişen dinamikleri ABD fiyatlarına yansımış, sonuç olarak, ABD ihracatının Brezilya'ya karşı rekabet gücü azalmıştır. Çin'in yüksek talebi karşısında Brezilya soya ihraç

fiyatları yükselmeye başlamıştır. 2019/20 üretim sezonu soya fiyatları, COVID-19 salgınının küresel ekonomik faaliyetler üzerindeki etkisine dair derinleşen endişelere bağlı olarak, 2020 Mart ayından itibaren düşmeye başlamıştır. Salgının etkileri Nisan, Mayıs aylarında da devam etmiştir. Ancak ihracat talebinde olumlu etkilerin öngörülmesiyle birlikte fiyatlar Haziran ayında tekrar artmaya başlamıştır. Tüm önemli ihracatçıların soya ihracat fiyatları Ağustos ayında artmaya devam etmiş; ABD ve Arjantin soya ihracat fiyatları Temmuz 2014'ten bu yana en yüksek seviyelere ulaşmıştır. Brezilya soya fiyatları, elverişli hava koşulları nedeniyle Aralık ayı başında düşmüştür. ABD ve Arjantin'de ise yükseliş eğilimi devam etmiştir.

Türkiye soya üretimi, soya iç talebini karşılayamadığından bu açık ithalatla giderilmektedir. TÜİK, 2020 yılı soya üretimini 152 bin ton olarak açıklamıştır. 2020/21 sezonunda Türkiye'de soya üretim koşulları olumlu seyretmiştir. 2020/21 sezonunda uluslararası kuruluşların öngörülerine göre Türkiye soya ithalatı yaklaşık 3 milyon ton olacaktır.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: İlkey UÇUM, ilkay.ucum@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833